

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Звагельський В. Б. (Суми, Україна), канд. філол. наук;
Камберова Р. (Софія, Болгарія), канд. філол. наук;
Куліш А. М. (Суми, Україна), д-р юрид. наук;
Нестеренко В. А. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Світайло Н. Д. (Суми, Україна), канд. філософ. наук;
Пашин В. П. (Курськ, Росія), д-р іст. наук;
Петрищева Н. С. (Курськ, Росія), канд. іст. наук;
Рамач Я. (Новий Сад, Сербія), д-р іст. наук;
Хлопова І. Є. (Курськ, Росія), канд. іст. наук.

Видання рекомендовано до друку рішенням вченої ради юридичного факультету Сумського державного університету (протокол № 9 від 03.04.2014 р.)

Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2-х част. Ч. 2 : у 2-х томах (Суми – Курськ, 18 квітня 2014 р.) / ред. колегія : В. М. Власенко, В. Б. Звагельський, Р. Камберова та ін. – Суми – Курськ : Сумський державний університет, Південно-Західний державний університет, 2014. – Ч. 2, Т. 1. – 200 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, вчених та аспірантів ВНЗ і наукових установ, виголошені в рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 861 від 9 грудня 2013 р.), присвячені актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

На обкладинці: Перший у світі монументальний пам'ятник Тарасу Шевченку. Встановлений у жовтні 1918 р. у м. Ромнах на Сумщині. Скульптор І. П. Кавалерідзе.

© Сумський державний університет, 2014

© Південно-Західний державний університет, 2014

9. *Бабицкий А.М.* Принцип свободы трудового договора в советском трудовом праве /А.М.Бабицкий. // Правоведение. – 1989. – №1. – С.21-29.
10. *Бугров Л.Ю.* Свобода трудового договора в СССР / Л.Ю.Бугров // Советское государство и право. – 1981. – №5. – С.20-26.
11. *Бугров Л.Ю.* Проблемы свободы труда в трудовом праве России / Л.Ю.Бугров. – Пермь: Изд-во Перм. ун-та. – 1992. – 236 с.
12. *Гусов К.Н.* Трудовое право России: Учеб. / К.Н.Гусов, В.Н.Толкунова. – М.: ТК Велби, Проспект. – 2004. – 496 с.
13. *Казанцев М.Ф.* Концепция гражданско-правового договорного регулирования: автореф. дис.... д-ра юрид. наук, специальность: 12.00.03 / М.Ф.Казанцев. – Екатеринбург, 2008.

ПРОКОПЕНКО Т.А.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО СУЧАСНОГО ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ

Положення Конституції України про те, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, вимагає від останньої забезпечення реалізації цих прав і свобод. Одним із засобів досягнення зазначеної мети є державна служба – особливий інститут держави, спеціально організована професійна діяльність громадян з реалізації конституційних завдань та функцій держави.

Служба в міліції є різновидом державної служби України. Працівники міліції виконують завдання держави, спрямовані на забезпечення особистої безпеки громадян, вони попереджають і припиняють злочини, надають допомогу громадянам та юридичним особам у здійсненні їх законних прав та інтересів тощо. З метою забезпечення успішного виконання цих завдань докорінного поліпшення погребують не лише форми і методи діяльності міліції, але і якісний підхід до визначення адміністративно-правового статусу працівника міліції.

Звернення до цієї проблеми викликане ще й тією обставиною, що правовий статус працівника міліції є рівним для будь-якого працівника міліції від курсанта навчального закладу системи МВС до міністра внутрішніх справ, на його основі визначається правове становище особового складу міліції в цілому. Цим пояснюється необхідність належного нормативного закріплення адміністративно-правового статусу працівника міліції, адже реалізація працівником своїх повноважень переважно пов'язана з обмеженням прав та свобод громадян, вторгненням у сферу їх законних інтересів.

Реалізація адміністративно-правового статусу працівника міліції дає можливість зміцнити законність, правову культуру працівника міліції за рахунок удосконалення підходів до організації діяльності працівника міліції, в тому числі у взаємодії з громадянами, зміцнення державної і

службової дисципліни, посилення контролю і відповідальності за неналежне виконання службових обов'язків, зокрема, за бездіяльність, зволікання у прийнятті і виконанні рішень.

За таких умов виникає потреба в дослідженні сутності, особливостей та структури адміністративно-правового статусу працівника міліції, характеристиці кожної з його складових, їх взаємозв'язку і розробці на цій основі пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання відносин працівника міліції з іншими суб'єктами управлінської діяльності. Проте проблеми адміністративно-правового статусу працівника міліції спеціально не вивчалися, в існуючих наукових працях ці питання досліджувались фрагментарно або в рамках ширшої адміністративно-правової проблематики, без комплексного підходу. Таким чином, глибоке дослідження проблем правового регулювання та практичної реалізації адміністративно-правового статусу працівника міліції набуває особливого змісту й актуальності.

На сьогоднішній день в галузі теорії управління та адміністративного права дане питання розглядалося такими вітчизняними та зарубіжними науковцями: В.Б.Авер'янова, С.С.Алексєєва, А.П.Альохіна, О.М.Бандурка, І.Л.Бачило, А.С.Васильєва, М.В.Вітрука, Є.В.Додіна, В.В.Зуй, Л.В.Ковалюк, А.Т.Комзюка, М.І.Матузова, Л.Л.Попова, Ю.П.Солов'я, М.М.Тищенко, Ю.М.Тодики, В.К.Шкарупи та ін.

Адміністративно-правовий статус працівника міліції містить у собі як загальні ознаки, властиві юридичним статусам інших суб'єктів права (теоретична конструкція складу, загальне призначення та ін.), так і низку особливостей, притаманних лише згаданому юридичному явищу. Розгляд цих особливостей спрямовано на більш глибоке виявлення сутності адміністративно-правового статусу, закономірностей його утворення, включення до складу тих чи інших повноважень і т. ін. Оскільки дане питання переслідує мету вивчення зовнішніх аспектів статусу працівника, то уявляється доцільним розмежувати особливості його прояву у внутрішній і зовнішній сферах діяльності.

Повноваження у внутрішній сфері визначаються такими особливостями служби в міліції як встановлення дисципліни на зразок військової, віднесення міліції до числа воєнізованих державних формувань та іншими. Вони мають допоміжний організаційний характер, спрямовані на створення умов реалізації повноважень у зовнішній сфері, за допомогою яких і досягаються завдання та реалізуються функції міліції як правоохоронного державного органу виконавчої влади.

В зовнішній сфері адміністративно-правовий статус працівника міліції має такі характерні риси, які диференціюють його серед правових статусів інших суб'єктів права і можуть бути представлені у вигляді двох груп. До першої входять властивості всього статусу в

цілому – стабільність, похідність адміністративно-правового статусу працівника міліції від правового статусу міліції, рівність для всього особового складу міліції і наявність спеціальної адміністративної правосуб'єктності як необхідної передумови виникнення статусу працівника міліції. Другу групу складають особливості, що характеризують лише окремі елементи статусу (обов'язки, права тощо). До їх числа може бути віднесено – привілеювання владних повноважень, пов'язаних із застосуванням примусових заходів; реалізація статусу в позаслужбовий час, незалежно від місця перебування працівника; покладання додаткових повноважень у випадку настання особливих умов; забезпечення охорони і захисту не тільки адміністративно-правових, але й цивільно-правових відносин та ін.

Найбільш загальні, притаманні усім громадянам юридичні властивості визначаються загальним правовим статусом. Він, як правило, міститься у нормах конституційного права і не залежить від конкретних обставин, що складаються на роботі, по службі, у побуті. Він є однаковим для всіх і характеризується певною сталістю. Він не може врахувати всі життєві ситуації найрізноманітніших верств населення, а тому є базовим, основним, з якого виходять всі інші.

Адміністративно-правовий статус працівника міліції – це один з «видових» статусів порівняно із адміністративно-правовим статусом державного службовця, проте і сам він є «родовим» щодо правових статусів з більшим рівнем конкретизації. В адміністративно-правовій літературі дослідженню правового статусу державних службовців приділяється достатня увага. Адміністративно-правовий статус виражає положення особи в сфері державного управління. Так, С.Д.Дубенко визначає правовий статус державних службовців як сукупність прав, свобод, обов'язків, обмежень, заохочень, відповідальності, встановлених законодавством та гарантованих державою [1, с.242]. В інших джерелах також відзначається, що правовий статус посадової особи – це сукупність юридичних прав та обов'язків, необхідних для вирішення питань, які зачіпають права та законні інтереси громадян України [2, с.150]. В свою чергу, Н.Р.Нижник формулює визначення правового статусу державного службовця як встановлені і гарантовані державою міри необхідної і можливої поведінки державного службовця в галузі державно-службових відносин [3, с.220].

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що до елементів адміністративно-правового статусу суб'єктів права, в тому числі і працівника міліції, на думку автора, належать: обов'язки, права та юридична відповідальність. Для розкриття конструкції складу адміністративно-правового статусу працівника міліції треба використовувати положення загальної теорії права щодо правового статусу індивіда в цілому, адже статус працівника міліції спирається на

статус особи в суспільстві. Разом з тим для таких суб'єктів права як працівник міліції і громадянин правові інституції помітно розрізняються за своїми цілями, характером зв'язків між елементами тощо.

1. Дубенко С.Д. Державна служба і державні службовці в Україні: Навч.-метод. посібник / [За заг. ред. Н.Р. Нижник]. – К.: Ін Юре, 1999. – 242 с.

2. Павленко П.І. Проблема правового статусу посадової особи в юридичній літературі / П.І.Павленко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наук. ст. – Донецьк: ДВС, 1999. – № 1. – С.150-154.

3. Державна виконавча влада в Україні: формування та функціонування: Зб. наук. пр.: В 2 ч. / Укр. акад. держ. упр. при Президентові України, Центр досліджень адм. реформи. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – Ч.1. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 220 с.

РЕШЕТНИК А.Р.

ВИНИКНЕННЯ ТА ІСТОРИЧНЕ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Інститут державної служби в Україні – важлива сфера правових відносин, яка є особливим інструментом у забезпеченні та реалізації влади на території нашої країни. Для того, щоб в ході дослідження оперувати категоріями, поняттями даного суспільного явища нам необхідно провести його історичний та теоретичний аналіз, що надасть змогу правильно і точно розуміти аспекти побудови даного інституту, розробляти та створювати способи, методи по удосконаленню правового регулювання, шляхи модернізації та реформування правового інституту державної служби взагалі, а також його окремих складових. Адже для правильного розуміння понять, в першу чергу необхідно висвітлити їх зміст.

Розглянемо поняття *«служба»* у широкому значенні. У тлумачних словниках дане поняття трактується, як похідний іменник від дієслова *«служити»*. Це діяльність (дія) чого-небудь для кого-чого-небудь. Тобто, виконуючи чиносъ волю, накази, направляти свою діяльність на благо чого-небудь [4, с.636]. Можна прийти до логічного висновку, що державна служба у найбільш широкому значенні являє собою діяльність людини (громадянина), яка направлена на задоволення потреб (на користь) суспільства на території певної держави.

Теорією та історією походження і становлення державної служби були зацікавлені свого часу величні постаті, філософи Давньої Греції та Риму: Аристотель, Платон та Сократ. Зокрема Аристотелем були сформульовані засади наукового підходу до питання функціонування державної служби.

Виникнення державної служби обумовлене низкою факторів. Передусім одними із найголовніших історичних причин її зародження були об'єктивні суспільні потреби втілення в життя політичної влади, а також